

5—8 februari

Debatter m. m.

Onsdagen den 5 februari

Sid.

Svar på fråga av herr Anderson, Carl Albert, ang. förseningen av arbetet med de nya ersättningsbyggnaderna för Långholmen . . . 4

Interpellationer:

av herr Möller ang. den s. k. Kreuger—Bonnier-affären 6
av herr Lundström ang. åtgärder för avskaffande av vissa äldre fastighetsavgifter 6

Lördagen den 8 februari

Remissdebatt ang. Kungl. Maj:ts proposition med förslag till höjd indirekt beskattning 8

Onsdagen den 5 februari

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Justerades protokollen för den 24, 25, 26 och 29 nästlidne januari.

Anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag

dels till riksdagens skrivelse, nr 16, till Konungen, angående val av ombud och suppleanter i Nordiska rådet;

dels ock till riksdagens förordnanden:

nr 17, för herr Rickard Sandler att vara ombud i Nordiska rådet;

nr 18, för herr Birger Andersson att vara ombud i Nordiska rådet;

nr 19, för herr Sven Ohlon att vara ombud i Nordiska rådet;

nr 20, för fru Anna Sjöström-Bengtsson att vara ombud i Nordiska rådet;

nr 21, för herr Ivar Persson att vara ombud i Nordiska rådet;

nr 22, för herr Axel Strand att vara ombud i Nordiska rådet;

nr 23, för herr Knut Ewerlöf att vara ombud i Nordiska rådet;

nr 24, för herr Bertil Ohlin att vara ombud i Nordiska rådet;

nr 25, för herr Edgar Sjödahl att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 26, för herr Anselm Gillström att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 27, för herr Axel Johannes Andersson att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 28, för herr Emil Ahlkvist att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 29, för herr Olof Pålsson att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 30, för herr Georg Pettersson att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 31, för fröken Ebon Andersson att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 32, för herr Jan-Ivan Nilsson att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 33, för herr Ossian Schlstedt att vara ombud i Nordiska rådet;

nr 34, för herr Olov Rylander att vara ombud i Nordiska rådet;

nr 35, för herr Sigfrid Jonsson att vara ombud i Nordiska rådet;

nr 36, för herr Martin Skoglund att vara ombud i Nordiska rådet;

nr 37, för herr John Ericsson att vara ombud i Nordiska rådet;

nr 38, för fru Ragnhild Sandström att vara ombud i Nordiska rådet;

nr 39, för fru Sigrid Ekendahl att vara ombud i Nordiska rådet;

nr 40, för herr Anders Pettersson att vara ombud i Nordiska rådet;

nr 41, för herr Arvid Andersson att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 42, för herr Gunnar Helén att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 43, för herr Fridolf Thapper att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 44, för herr Jean Braconier att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 45, för herr Sven Mellqvist att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 46, för herr Folke Nihlfors att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 47, för herr Stig Alemyr att vara suppleant i Nordiska rådet; och

nr 48, för herr Einar Gustafsson att vara suppleant i Nordiska rådet.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Med hänvisning till närslutna läkarintyg hemställes vördsamt om ledighet från riksdagsarbetet den tid intyget anger.

Kristianstad den 29 januari 1958

Nils Elowsson

Riksdagsman *Nils Elowsson* som av mig behandlas för febersjukdom är oförmögen att delta i riksdagsarbetet fr. o. m. den 28 januari t. o. m. den 15 februari 1958, vilket härmed intygas.

Kristianstad den 28 januari 1958

Ivar Lundius

Leg. läkare

Den begärda ledigheten beviljades.

Ang. förseningen av arbetet med de nya ersättningsbyggnaderna för Långholmen

Jämlikt § 20 av kammarens ordningsstadga hade herr *Anderson, Carl Albert*, till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet framställt följande fråga: »Anser statsrådet möjligheter föreligga att i någon form eller med särskilda åtgärder eliminera den försening i tidsplanerna för arbetet med de nya ersättningsbyggnaderna för Långholmen, som uppstått genom att anslag för ändamålet ej beräknats i årets statsverksproposition?»

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet **LINDELL**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara nämnda fråga, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Herr Carl Albert Anderson har frågat mig, om jag anser möjligheter föreligga att i någon form eller med särskilda åtgärder eliminera den försening i tidsplanerna för arbetet med de nya ersättningsbyggnaderna för Långholmen, som uppstått genom att anslag för ändamålet ej beräknats i årets statsverksproposition.

Med den framställda frågan åsyftas de båda nya såsom centralanstalter avsedda fångvårdsanstalterna i Österåker och Kumla, beträffande vilkas uppförande principbeslut fattats av 1957 års riksdag. Jag har i statsverkspropositionen rörande dessa anstaltsbyggen uttalat att några egentliga byggnadsarbeten knappast kan beräknas komma i gång under budgetåret 1958/59. Vad som föranlett herr Andersons fråga torde vara, att fångvårdens byggnadskommitté räknat med att de båda anstalterna — efter detaljplanering på grundval av riksdagens principbeslut — skulle kunna börja uppföras våren 1959 och begärt en medelsanvisning för ändamålet under budgetåret 1958/59 av 4 000 000 kronor.

Planeringen av de båda anstalterna pågår för närvarande inom byggnadskommittén. Sedan denna planering är färdig, ankommer det på byggnadsstyrelsen att färdigställa fullständiga byggnadshandlingar och utföra övriga förbe-

redande arbeten. Genom att byggnadsstyrelsen gives tillfälle till en något längre projekteringstid än som tidigare förutsatts kan enligt vad jag inhämtat sådana förberedelsearbeten vidtagas att den totala byggnadstiden för anstalterna kan göras kortare. Den omständigheten att några medel för de båda anstalternas uppförande icke beräknats i årets statsverksproposition behöver därför — under förutsättning att vid 1959 års riksdag och påföljande riksdagar anvisas erforderliga medel — icke innebära att färdigställandet av anstalterna försenas.

Herr **ANDERSON, CARL ALBERT**, (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet och chefen för justitiedepartementet för hans svar.

Jag kan bekräfta hans förmodan om anledningen till min fråga. Den är föranledd av, såsom han själv här har sagt, att fångvårdens byggnadskommitté har begärt ett anslag på 4 miljoner kronor för att kunna påbörja ersättningsbyggnaderna, vilket man beräknat skulle kunna ske våren 1959, men att detta anslag icke lämnats. Jag observerade i statsverkspropositionen skrivningen av herr justitieministern med innehåll, att beträffande de beslutade centralanstalterna i Österåker och i Kumla några egentliga byggnadsarbeten knappast kan beräknas komma i gång under budgetåret 1958/59. Jag frågade mig: Ligger bakom detta uttalande ett accepterande av tanken på en ytterligare försening med igångsättandet, eller är den oron obefogad?

Jag har med avsikt undvikit att föra in spörsmålet, om jag så får säga, på det processuella planet. Jag skulle givetvis kunnat ställa exempelvis frågan, om man anser det nuvarande läget stå i överensstämmelse med andemeningen i uppgörelsen mellan Stockholms stad och staten. Men jag har undvikit detta dels därför att jag är medveten om att det här frågekomplexet är en arvedel, som herr justitieministern har fått mottaga, och dels därför att det nuvarande budgetläget i och för sig manar till en viss försiktighet, även om jag måste säga att försiktigheten just på denna punkt kanske in-

Ang. förseningen av arbetet med de nya ersättningsbyggnaderna för Långholmen te är så välmotiverad, då ju detta ändå är en fråga som måste lösas och då det endast blir fråga om att skjuta fram utbetalningarna från ett budgetår till ett kommande.

Jag vill emellertid säga, att sällan har väl vägen mellan ord och handling varit så lång som när det gäller detta ärende. När de som var med om att framlägga förslaget till överenskommelse — det antogs både av Stockholms stadsfullmäktige och av riksdagen på våren 1948 — blickar tillbaka på ärendet, kan man ju faktiskt konstatera att de kan fira ett tioårsjubileum i tecknet av en ofullbordad handling.

Det är emellertid på det sättet att när den kommission, som förhandlade om detta ärende, på sin tid lade fram förslaget bröt man ut överenskommelsen mellan Stockholms stad och kronan ur ett större komplex av frågeställningar. Kommissionen framlade detta förslag år 1947 med motiveringen, att man ansåg det angeläget att den slutliga lösningen av de frågor, i vilka kommissionen således var beredd att framlägga förslag till uppgörelse, icke skulle fördröjas därav att kommissionens arbete i övrigt ännu icke kunnat slutföras. Tydligen ansågs denna fråga ha en sådan angelägenhetsgrad, att kommissionen inte ens ville vänta med sitt förslag i den delen, tills kommissionens arbete i de övriga avsnitten blivit slutfört; man bröt ut detta ärende och framlade det för slutlig överenskommelse.

Det är mot den bakgrunden som jag har ställt frågan, herr talman, väl medveten om att man vid varje tidpunkt av ärendets behandling haft i och för sig godtagbara motiveringar för dröjsmålet, men i känslan av att denna sak ändå tränger till en lösning, vilken har intresse både för staten och för staden.

Nu finner jag av herr statsrådets svar, att min oro till dels — kanske till största delen — är obefogad och att detta uppskov inte kommer att betyda något i sak. Jag är medveten om att en god planering många gånger kan påskynda byggnationen. Det skall inte heller förnekas att den kan leda till besparingar. Å and-

ra sidan har jag ändå inom mig kvar en gnutta av pessimism. Justitieministerns svar på min fråga överensstämmer nämligen med vad han sagt i propositionen, men efter det avsnitt jag nyss citerade står någonstans, att skulle mot förmodan ritningarna och planeringen bli färdiga så snart att arbetena kan igångsättas på våren 1959, så är det möjligt att omdisponera beviljade medel. Den passusen finns inte med i justitieministerns svar i dag. Jag hoppas dock att jag inte behöver tolka det som uttryck för någon sinnesändring på denna punkt, utan att den i statsverkspropositionen uttalade tanken står fast, nämligen att, därest planeringsarbetena blir färdiga i så god tid att arbetet kan igångsättas våren 1959, detta också sker och att man då söker lösa frågan om anskaffning av penningmedel för igångsättandet.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 40, med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag).

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 41, angående frågor om befrielse från ersättningskyldighet till kronan m. m.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 42, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

nr 43, angående godkännande av överenskommelse mellan Sverige och Japan angående reglering av vissa svenska fordringsanspråk; samt

nr 44, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 28 § 1 mom. förordningen den 14 december 1956 (nr 629) om erkända arbetslöshetskassor.

Interpellation ang. den s. k. Kreuger-Bonnier-affären

Herr MÖLLER (s) erhöill på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Den s. k. Kreuger-Bonnier-striden har väckt stor uppmärksamhet. Ägarna till landets största tidnings- och förlagsrörelse beskylls för att ha planerat sälja denna sin rörelse till nazisterna under de första krigsåren. Å andra sidan insinueras att landets dåvarande utrikesminister skulle ha sökt stimulera samma företag till försäljning till tyskarna vid samma tid.

Det måste vara ett allmänt intresse att klarhet kan vinnas om riktigheten i dessa vittgående uttalanden och beskyllningar. Hoppet att båda parterna själva direkt skall enas om en opartisk undersökning ser ut att gäckas, nu liksom för några år sedan då saken också var aktuell.

Genom åklagarämbetets försorg kommer ett begränsat avsnitt av affären att undersökas, närmast avseende äktheten av vissa dokument. Denna utredning synes inte komma att omfatta den centrala frågan om planerna på tidningsföretagets försäljning, inte heller påståendet att krigsårens svenske utrikesminister velat stimulera sådan försäljning.

Med anledning härav ber jag att få framställa följande fråga till statsrådet och chefen för justitiedepartementet:

Ämnar statsrådet ta initiativ som kan skapa klarhet i den s. k. Kreuger-Bonnier-affären?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågasvarande spörsmål finge framställas.

Interpellation ang. åtgärder för avskaffande av vissa äldre fastighetsavgifter

Ordet lämnades på begäran till herr LUNDSTRÖM (fp), som anförde:

Herr talman! Stiftelsen Danviks hospital indriver alltjämt med stöd av månghundraåriga rättigheter s. k. rekognitionsavgifter från köparna av fastigheter

å mark, som tidigare någon gång varit i stiftelsens ägo. Varje gång en fastighet eller del därav, som någon gång tidigare tillhört Danviks hospital, byter ägare — dock ej genom arv — utgår till stiftelsen en extra avgift på 3 procent av köpeskillingen, såvida icke fastigheten tidigare köpt sig fri från denna pålaga. Köparen av en med pålagan belastad fastighet är ofta ovetande om avgiften, eftersom bestämelsen ej finns införd i gravationsbevis. Då det här gäller mycket stora områden av mark inom företrädesvis Stockholms län, en del ganska avlägset belägna från Danviks ålderdomshem, kommer kravet från Danviksstiftelsen för berörda människor såsom en stor överraskning och en synnerligen obehaglig sådan. Det händer att räkningen från stiftelsen kommer årtal efter det fastighetsköpet skett.

Stiftelsen Danviks hospital har även vissa andra inkomster av ålderdomlig art, nämligen från sjöfarten på Stockholms hamn. Fartygen nödgas betala en viss avgift för varje tiotal ton av fartygets nettodräktighet, allt enligt bestämmelser som utfärdats av kommerskollegium.

Försök har i flera omgångar gjorts att avskaffa dessa åldriga pålagor utan att hittills något verkligt resultat nåtts. I mitten på 1930-talet medverkade statsmakterna till att de fastighetsägare, som så önskade, kunde köpa sig fria från den nyssnämnda rekognitionsavgiften. Såvitt känt är begagnade sig ungefär 50 procent av de fastighetsägare, det gällde, av tillfället att avlösa fastigheter från Danviksavgifterna. Av de totalt ca 3 000 fastigheter, som det då var frågan om, har alltså stiftelsen kvar beskattningsrätten för ungefär 1 500. Från dessa fastigheter tillföres Danviksstiftelsen vid försäljning alltjämt något tiotusental kronor om året.

Vid 1955 års vårriksdag interpellerade jag statsrådet och chefen för finansdepartementet om möjligheten att genom statsmakternas försorg få här nämnda pålagor avvecklade. Statsrådet meddelade då, att i fråga om rekognitionsavgifterna pågick viss utredning inom justitiedepartementet. Utredningen hade närmast föranletts av en framställning från

Interpellation ang. åtgärder för avskaffande av vissa äldre fastighetsavgifter
justitieombudsmannen om att Danviks- justitiedepartementet få rikta följande stiftelsens rätt till rekognitionsavgifter frågor:
skall inskrivas i gravationsbeviset för respektive fastigheter. Handelsdepartementet hade fått frågan om avgifterna på sjöfarten aktualiserad genom en skrivelse från Sveriges redarförening. Även här skulle en särskild prövning företagas. Om resultatet av dessa undersökningar är ingenting känt.

Då många människor är intresserade av hur denna fråga utvecklas och då de i det förra interpellationssvaret omnämnda utredningarna huvudsakligen bedrivs inom justitiedepartementet, får jag härmed anhålla om första kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för

Vilka resultat har de undersökningar givit, som omnämndes i interpellationssvaret till mig den 15 april 1955, och vilka åtgärder har eventuellt vidtagits i anledning av utredningarna?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.18.

In fidem

G. H. Berggren

Lördagen den 8 februari

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 42, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 43, angående godkännande av överenskommelse mellan Sverige och Japan angående reglering av vissa svenska fordringsanspråk.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 44, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 28 § 1 mom. förordningen den 14 december 1956 (nr 629) om erkända arbetslöshetskassor.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade propositioner:

nr 45, med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1958/59;

nr 46, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1957 vid dess fyrtonde sammanträde fattade beslut;

nr 47, angående nedsättning av viss kronans fordran; samt

nr 48, angående vissa merkostnader för virusavdelning vid statens bakteriologiska laboratorium och virusinstitution vid karolinska institutet m. m.

Kungl. proposition ang. höjd indirekt beskattning

Herr talmannen anmälde, att till kammaren överlämnats Kungl. Maj:ts proposition nr 50, med förslag till höjd indirekt beskattning, vilken proposition nu

föredrogs; och hemställde herr talman, huruvida kammaren ville, med hänsyn till ärendets brådskande beskaffenhet, omedelbart hänvisa denna proposition till utskott. Härvid begärdes ordet av

Herr ÖHMAN (k), som yttrade:

Herr talman! Den 11 januari framlade regeringen en balanserad driftbudget utan skattehöjningar. I remissdebatten försvarade regeringen energiskt sitt budgetförslag emot angreppen från borgerligt håll och hävdade att statens finanser inte alls var så dåliga som de borgerliga oppositionspartierna påstod. Nu, två veckor efter remissdebatten, skriver regeringen ut en skatteräkning på 500 miljoner kronor tillsammans som de sämst ställda inkomsttagarna skall betala. Samtidigt signaleras i tidningar, som står regeringen nära, att detta bara är början; det kommer nog flera efterräkningar. En sådan politik är, herr talman, inte ägnad att inge förtroende. Den skapar olust, och den skapar förbittring bland löntagarna och andra mindre inkomsttagare.

Det sätt, på vilket detta ärende handlagts, tycker jag för min del är tämligen uppseendeväckande. Fyra partiledare och ett par ministrar — partiledare, som därtill kallar sig för ledare för demokratiska partier — träffar uppgörelse bakom lyckta dörrar om att uttaxera 500 miljoner i nya indirekta skatter, och de upphöjer sig till självhärskare över både riksdagen och det svenska folket.

Riksdagen är satt ur spel praktiskt taget. Enskilda riksdagsmän ges inga möjligheter att sätta sig in i vad uppgörelsen mellan de fyra innebär, än mindre att framlägga egna förslag. Detta tillvägagångssätt strider mot demokratisk ordning i riksdagen och står även i strid med riksdagens och de enskilda ledamöternas grundlagsenliga rättigheter.

Det finns i det militära som bekant

Kungl. proposition ang. höjd indirekt beskattning

ingen demokrati, bara kommandanter och kommanderade. Och generalerna, som är bakblåsare för den nya skatteutpressningen, tycker naturligtvis att den ordningen är bra. Men riksdagen borde verkligen inte underkasta sig den. Riksdagen borde hävda sin rätt att i demokratisk ordning pröva de förslag som läggs fram.

Därför måste jag, herr talman, protestera inte bara mot själva förslaget som sådant och det sätt på vilket det har förberetts utan också mot den ordning för behandling av förslaget som man nu vill påtvinga riksdagen. Här utdelades på kammarens bord för några minuter sedan en proposition som ingen av riksdagens ledamöter haft tillfälle att läsa före plenum, och det är ju meningen att den omedelbart skall remitteras. Jag vet att bevillningsutskottet skall sammanträda redan kl. 14.15 — det blir kanske något försenat — och sedan skall vi under loppet av några dagar föra hela saken i hamn på det sätt som de fyra partiledarna har kommit överens om.

Man skyller denna blixtnöjning i riksdagen på hamstringsfaran. Ja, det är så dags nu. Man var när det gällde sockret synnerligen kvick att höja priset omedelbart. Detta är en vara som kanske de mindre inkomsttagarna skulle haft möjlighet att inköpa i något större utsträckning än vanligt. Men medan de hemligstämplade förhandlingarna pågick, släppte man i pressen ut rykten om att spritskatterna skulle komma att höjas. De pennningstarka fick alltså varning: ar i god tid, och de har sannerligen utnyttjat situationen.

Jag har från tillförlitligt håll uppgifter om att häromdagen insändes från en enskild person en rekvisition på spritdrycker för inte mindre än 27 000 kronor. En annan inköpte på stående fot spritdrycker för 12 000 kronor. Båda dessa tillhör de personer som gärna dricker en skål för kungen och för fosterlandets försvar och som anser att de nya punktskatterna är helt riktiga, därför att själva slipper de ju att bidra till dem.

Vi kommunister kommer inte att medverka till dessa nya skatter. Vi anser

dem vara orättfärdiga skatter; de är fattigmansskatter. Det är de lägsta inkomsttagarna, det är de stora barnfamiljerna, pensionärerna och jämförliga grupper som brandskattas hårdast. Vi vill verkligen inte vara med på att beskatta pensionärernas sockerbit, deras lyse och värme, deras bordsdrycker och de cigaretter som de till äventyrs har råd att köpa och röka.

Vi vill heller inte var med om den förhöjda bensinskatten som inte bara drabbar alla dem, vilka måste ha bil för att komma till sina arbetsplatser, utan också alla de andra, genom de fördrade transporter och därmed de prisstegringar som blir följden av en sådan här skattehöjning.

Högerpartiet framställer ju sig självt som ett lågskatteparti och har drivit flera valrörelser med den parollen. Detta parti vidhåller alltjämt sitt krav på sänkning av bolagsskatten och skatterna för de stora inkomsttagarna, men när det nu gäller konsumtionsskatter av den typ, som här är föreslagen, går högern villigt och glatt med i valsen. Naturligtvis gör man det. De skatter det här gäller drabbar ju inte med ett enda öre bolag och banker och i praktiken inte heller de stora inkomsttagarna.

De som har inkomster på 50 000 kronor eller 100 000 kronor eller mer, kan ju med stort jämnmod ta den genomsnittliga ökning av konsumtionsutgifterna på mellan 300 och 400 kronor om året som de nya skatterna innebär. De behöver inte inskränka sin konsumtion. För dem innebär de nya skatterna möjligen någon promille mindre i förmögenhetsökning än vanligt, men det är naturligtvis mycket fördelaktigare än om statens medelsbehov hade täckts på den direkta beskattningens väg.

Helt annorlunda ställer sig frågan för vanliga människor, d. v. s. för de omkring 50 procent av inkomsttagarna som förtjänar högst 15 000 kronor om året. Med en mycket måttlig konsumtion av skattebelagda varor tvingas en normalfamilj inom dessa inkomstgrupper — när nu de nya skatterna har genomtrumpats utöver de gamla som finns — att betala

Kungl. proposition ang. höjd indirekt beskattning

inte mindre än omkring 1 500 kronor om året i indirekt skatt. Det utgör cirka 10 procent av lönen för dem som har 15 000 kronor, och för de många, som har lägre inkomster, blir den procentuella andelen av förtjänsten, som staten lägger vartarna på, ännu större.

Nu motiverar man de nya skatterna uteslutande med upprustningen. Redan kommande budgetår skall — om det föreliggande förslaget går igenom — de löpande utgifterna för militära ändamål pressas upp till 2 700 miljoner mot 2 240 miljoner i nu gällande budget. Om man därtill lägger kapitalutgifter, pensionskostnader och annat som redovisas på kapitalbudgeten, närmar man sig i raskt tempo den fantastiska summan av 3 miljarder om året för upprustningen.

Därtill innehåller — såvitt jag har kunnat se av pressreferaten — den uppgörelse som träffats, att riksdagen nu skall binda sig för en årlig utgiftsökning under tio år på 2,5 procent av själva grundbeloppet. Därutöver kommer de s. k. automatiska ökningarna, prisstegringar, löneökningar och sådant.

Det innebär, att vi om tio år skall betala mellan 3,5 och 4 miljarder till rustningar. Det är enligt min mening en orimlig politik. I stället för att företa en grundlig översyn av vår försvarsordning — vilket vi kommunister har förordat för att anpassa denna till den tid vi lever i — vill man konservera en föråldrad försvarsorganisation som är orimligt dyrbar och som dessutom är ineffektiv när det gäller dess främsta uppgift, nämligen att vara ett neutralitetsförsvar.

Den uppgörelse, som nu träffats för en tioårsperiod, är inte försvarlig ur demokratisk synpunkt. Vi har valår i år — det kanske rent av blir två val. Men folket ställs inför fullbordat faktum i denna livsviktiga fråga och får inte tillfälle att i val påverka den kommande utformningen av vårt försvar. Det är sådant som kallas att lyfta försvarsfrågan över partierna. Men i verkligheten är det här fråga om en kapitulation från regeringen inför de borgerliga påtryckningarna både när det gäller skattepolitiken och när det gäller de militära utgifterna. Vi

beklagat denna kapitulation och vi vägrar att medverka i den. Vi gör det i den bästa överensstämmelse med de stora löntagargrupper, som är regeringspartiets huvudsakliga underlag bland väljarna. På arbetsplatserna, i fackföreningarna och fackförbunden och i organisationer, som tillhör regeringspartiet, växer oppositionen. Vi stöder den och anser den enbart nyttig. Kanske kan den bidra till att ge regeringen den råg i ryggen som tydligen är nödvändig. Det får inte vara så i fortsättningen, att segerherrarna i sådana här frågor blir generalerna, intressenterna i rustningsindustrien, herr Hjalmarson och herr Ohlin.

Vi är djupt oeniga med regeringen när det gäller den politik regeringen knäsat i dessa frågor. Vi vänder oss emot den chockartade blixthandling, som inpinkarna avser att praktisera. Vi håller på riksdagsmännens rätt till fastställd motionstid och möjlighet att sätta sig in i regeringspropositionerna. Men då vi förstår, att det i nuvarande läge inte går att hindra den kränkning av arbetsordningen, som en del partiledningar kommit överens om, har vi till detta sammanträde väckt en motion, som innebär avslag på propositionen nr 50.

Jag hemställer att motionen remitteras till vederbörande utskott samtidigt med propositionen.

Herr statsrådet STRÅNG:

Herr talman! Till skillnad från herr Ohman har jag inget behov av någon förövning här i kammaren i dag till den debatt som skall hållas nästa vecka i anledning av propositionen. Jag kan emellertid redan i dag lova herr Ohman, att därest han lugnar sig några dagar, skall jag då försöka lägga till rätta alla de missförstånd och misstag och — som jag avlyssnade det — ganska grova ovederhäftigheter, som präglade hans inlägg här i dag.

Herr ÖHMAN (k):

Herr talman! Jag ber att få tacka herr statsrådet för vänligheten att börja nästa vecka lägga till rätta mina ovederhäftigheter. Det hade ju varit mycket bättre,

Kungl. proposition ang. höjd indirekt beskattning

om herr Sträng haft möjligheter att göra det redan i dag, men jag avvaktar med stort intresse bevisföringen till det påstående, som herr Sträng nu gjort.

Efter härmed slutad överläggning hänvisades ifrågavarande kungl. proposition till bevillningsutskottet, till vilket utskott jämväl skulle överlämnas de i anledning av propositionen inom kammaren nu avgivna yttrandena.

Anmäldes och hänvisades till bevillningsutskottet följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 314, av herr *Elofsson, Gustaf*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till höjd indirekt beskattning; och

nr 315, av herr *Öhman m. fl.*, i samma ämne.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1958/59 till oförutsedda utgifter;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner m. m.;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1958/59;

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag; och

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av vissa kronan tillhöriga fastigheter, m. m.;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt tullfrihet i vissa fall för Rädda barnens riksförbund för kläder, beklädnadsmateriel och livs-förnödenheter;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta i fråga om vissa postavgifter; och

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att förordna om visst undantag från stämpelplikt enligt förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, m. m.;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förlagsinteckning i vissa oljelager m. m.;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 21 december 1949 (nr 655) med särskilda bestämmelser om utskrivning från sinnessjukhus; och

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 39 § förordningen den

22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket; och

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 4 § vattenlagen; samt jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58,

såvitt propositionen avser jordbruksärenden; och

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.20.

In fidem
G. H. Berggren